

אורה ושמחה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תצוה – זכור
רצונך אלהי חפצתי • תצווה את בני ישראל • בסתר המדרגה • קדושת
פורים באמת • ונהפוך הוא • לא יכרע ולא ישתחוה • לבסומי

רצונך אלהי חפצתי

הפרשה שלנו נפתחת בלשון מיוחדת בתורה: 'וְאַתָּה תִּצְוֶנָה'. אור החיים מדקדק שלא נאמר 'צו', אלא 'תִּצְוֶנָה'. הקדוש ברוך הוא אומר למשה: 'אני רוצה שהציווי יצא ממך'. למה דווקא במצווה הזו של הדלקת המנורה במקדש נאמרה לשון כזו של 'תִּצְוֶנָה' - מכיוון שאם אנחנו שומעים שהקדוש ברוך הוא מבקש שיאירו לו בבית המקדש, זה לא נראה לנו נכון. הרי הקב"ה מאיר לכל העולם כולו, הוא לא צריך שיאירו לו! ומצד שני, זה כבודו שבבית המקדש יהיה אור. לכן אומר הקב"ה למשה - הציווי יבוא ממך, לא ממני. במילים אחרות, הרצון להאיר את המקדש צריך לבוא מצדם של ישראל, רצון לכבד את ריבונו של עולם, לכבד את המשכן. יש כאן הדרכה כללית, שיש גם מקום לעבודת ה' שבאה מתוכו של האדם. אמנם תמיד אנחנו חוזרים ומזכירים ש'גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה' (קידושין לא), מכיוון שמי שמצווה על ידי ריבונו של עולם במצווה, אז כאשר הוא עושה אותה הוא מגלה את רצון ה'. אורו של הקב"ה, רצונו של הקב"ה מתגלה בעולם על ידו. לעומת זאת אם אדם יוזם מעצמו ועושה מעשה, אז זהו מעשה אנושי. גם אם יהיו לו כוונות מאוד גדולות, עמוקות וטובות, לעולם לא יגיע למדרגה הזו שרצון ה' מתגלה במעשה. כמובן שזהו הבסיס אבל כאן אנחנו

רואים שעל גבי זה יש עוד מדרגה. לפעמים רצון ה' מתגלה בתוך רצונו של האדם, הקב"ה מצווה את משה: 'אַתָּה תִּצְוֶה'. אני מצווה אותך שהציווי יבוא ממך, מישראל.

האמת היא שצריך את שני הצדדים הללו יחד. תמיד צריך לזכור ש'גדול המצווה ועושה', ויחד עם זאת אם אני מצווה בדבר – עלי לנסות לדאוג לכך שזה יבוא מתוך תוכי, שאני אהיה מזוהה לחלוטין עם רצון ה', כאילו אני המצווה. זו העבודה השלמה. במצוות הדלקת הנרות בשמן זית זך אנחנו רואים רמז לדבר הזה. ה' אומר לנו: 'אני רוצה שזה יתחיל מכם'. 'אַתָּה תִּצְוֶה'.

אני רוצה להביא דבר נוסף בשם אור החיים. חכמינו זכרונם לברכה אמרו לנו שכל אחת מן הגאולות תלויה באחד מהאבות, והגאולה האחרונה היא בזכותו של משה. עניינו של משה הוא התורה, זאת אומרת שהגאולה האחרונה תלויה בזכות התורה. אור החיים מפרש שהעניין הזה רמוז בתחילת הפרשה שלנו: 'וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּפִתִית לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד'. האור רומז לתורה. ה' אומר למשה: 'אַתָּה תִּצְוֶה' כדי שתהיה הגאולה, צריך שיוסיפו אור וילמדו תורה. השמן של התורה צריך להיות 'זָךְ', שהלימוד יהיה לימוד לשמה, לימוד טהור מכוונות זרות שאינן גופה של תורה. 'כְּפִתִית' רומז לכך שכמו שכותשים את הזיתים כדי להפיק את השמן, כך כדי ללמוד תורה צריכים מאמצים רבים, השתדלות ויגיעה, לכתות את הגוף ואת הכוחות כדי להוציא את המקסימום עבור לימוד התורה. רק אדם שמתאמץ ומתייגע מאוד קונה את התורה. לפי גודל היגיעה כך יהיה גודל הקניין. 'לְמָאֹר' – לשם הגאולה. כשישראל בגלות, נחשך אור הלבנה שנקראת המאור הקטן וכדי שיאיר הארה מוחלטת, צריך את אור התורה. כדי 'לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', בשביל שהגאולה האחרונה תהיה גאולה תמידית שאין אחריה גלות, גאולה שלמה. כל זה בזכותו של משה, בזכותה של התורה. מי ששותף בקניינה של התורה, הוא שותף בהבאתה של הגאולה האחרונה. כך דורש אור החיים.

תצוות את בני ישראל

ה'אוהב ישראל', הרבי מאפטא, דורש באופן אחר את הפסוק. הוא אומר, שכאשר שני בני אדם מדברים זה עם זה הדיבור שלהם מקשר אותם זה לזה כי כוח הדיבור בא ממקום פנימי מאוד. בהתחלה היה משהו עמוק בתוך האדם, ואז הוא מתבטא בכוח המחשבה של האדם, ומשם הוא הגיע אל הלב, ורק אז יוצא דיבור מהפה ומבטא את הלב את הנפש. כל דיבור שאדם מוציא מפיו באמת בא ממקום פנימי, המוח והלב מדברים דרך הפה. לכן הדיבור בין אנשים יוצר חיבור פנימי ביניהם.

כשנפגשים שני צדיקים ומדברים בדברי תורה, אז יש חיבור וזיווג של הנשמות שלהם, וזה פועל פעולות גדולות מאוד. הם מדברים דברים של קדושה, וזה גורם גם להתקדשות של העולמות הרוחניים, כי כל מה שאנחנו עושים למטה עושה גם פירות למעלה. אנחנו לא שמים לב לכך, מכיוון שאלו דברים שאנחנו חיים אותם יום-יום. כל חברותא של שני צדיקים בישיבה היא התדבקות של שתי נשמות שנפגשות. כאשר הם מדברים ביחד בדברי תורה, הנשמות מדברות, יוצא איזה ברור של התורה ביניהם, נולדות תולדות רוחניות מהלימוד הזה ומה שקורה למטה פועל גם למעלה, כי לכל נשמה יש שורשים עליונים זה למעלה מזה. הנשמה שמופיעה באדם היא רק קצה של אור גדול שהולך ונמשך מהמקור העליון שבעליונים. רק אפס קצה התחתון של הנשמה מופיע באדם. ובכל פעם שאדם מדבר עם חברו, לא רק הנשמה שבתוכו מדברת, אלא גם השורשים שלה למעלה. זהו ההסבר לכך שלכל פעולה שאדם עושה למטה יש המשכה והשפעה גם למעלה.

לכן, אומר ה'אוהב ישראל', צריך לשים לב עם מי אנחנו יוצרים קשרים רוחניים כאלו. אנשים צדיקים משפיעים על אחרים, ולכן המפגש עם אדם צדיק יוצר חיבור נשמתי איתו. ולעומת זאת אם אדם נפגש עם פחותי-ערך, הוא צריך להיזהר שלא להיגרר אחריהם. ומה יעשה אדם צדיק שרוצה להשפיע לטובה על אחרים, והם נמצאים כרגע במקום רחוק ונמוך, האם הוא מחוייב ליצור קשר כזה איתם, מציע האוהב ישראל - דבר אל הכלל. אל תדבר באופן אישי אל האדם

האחד הזה, אלא תדבר אל הכלל. והכלל הוא תמיד טהור וקדוש. כשאדם משפיע לטובה על אחרים נמשך לו שפע גדול. זהו התפקיד של הצדיקים, להמשיך את השפע אל כל ישראל, וממילא על ידי המשכת השפע אל אחרים גם הם עצמם מתעלים.

ה'אוהב ישראל' דורש זאת מהפסוק: 'אַתָּה תְּצַנֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', 'תְּצַנֶּה' מלשון צוותא, חיבור. 'את' מלמד אותנו על ריבוי, כמו שידוע ש'שמעון העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה' (פסחים כב:). כל פעם שכתוב בתורה 'את' - זה בא לרבות. על פי זה פירוש הפסוק הוא כך: כאשר 'אַתָּה תְּצַנֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', תחבר אותם שיהיו בצוותא, אז תזכה ש'יִקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זֵית זָךְ'. השמן רומז לתורה כפי שאמרנו, וכשאתה משפיע על אחרים תזכה שתהיה לך התעלות מעלה מעלה. עד כאן מענייני הפרשה.

בסתר המדרגה

נס פורים אירע בסוף שבעים השנים של גלות בבל, קרוב מאוד לבניין בית המקדש השני. עם ישראל נמצאים בגלות, בירידה מאוד גדולה, ואז מתעורר כוח הסיטרא אחרא לעצור ולמנוע את תהליך היציאה מהגלות, את בניין בית המקדש השני. הוא יודע שבניין המקדש יהיה צעד גדול מאוד, הרי חז"ל אומרים לנו שכאשר נבנה בית המקדש השני ביטלו חכמים את יצר העבודה הזרה שהיה בעולם יצר מאוד חזק, כמו היצר של העריות. כמובן שהסיטרא אחרא לא רוצה שיבטלו את הכוח הזה. כעת הוא מרגיש שהולכת להיות גאולה לישראל, פגיעה בכוח שלו, ולכן הוא מנסה לעצור את המהלך הזה. צריך לדעת, בכל פעם שישראל הולכים לעלות למדרגה עליונה וחדשה - רוח הסיטרא אחרא מתגבר. גם לפני שישראל קיבלו את התורה, בא עמלק להלחם בישראל, לעצור את קבלת התורה. המן הוא מזרע עמלק, הוא מייצג את הרוע והקלקול. הוא מרגיש שישראל עולים למדרגה חדשה והוא מנסה לעצור את המהלך הזה. בכל פעם שמתחילה התחדשות, ישנה תקופת ביניים קשה, זהו 'סתר המדרגה'. בזמן הזה צריכים לאסוף את הכוחות. לפני שאדם מתחדש בכוחות חדשים של בוקר - הוא הולך לישון בלילה. הגלות היא לילה, חושך ושינה. יש בה צד של חושך, אבל גם צד

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

של מנוחה. עם ישראל לא עושים את הפעולות השלמות שלהם, הם לא מתנהלים כמו עם, אך באופן פנימי משהו נבנה בתוך הדבר הזה. במצבי הביניים האלו, מכיוון שנמצאים במין הפסקה שבין מדרגה למדרגה יש סיכונים, ואז באה ההתפרצות. זהו מקום מאוד פגיע.

ההופעה הראשונה של המציאות הזו שתהליכים מורכבים גם מההפסקה 'ירידה לצורך עליה', הייתה בשורש, בבריאת העולם, כאשר הקב"ה רצה לעשות עזר לאדם, הוא הפיל עליו תרדמה. לכאורה מתקדמים, נבראת האשה, הולכים משלב לשלב, ובשביל זה היה צריך לעצור, לישון. למה לישון - במהלך ההתקדמות הזו של 'אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר', האדם צריך להיות בשינה. לא להיות פעיל. האור של האדם הוא אור גדול מאוד, ואורה של ה'עֵזֶר כְּנִגְדּוֹ' הוא אור משני. כמו שמש ולבנה. האור המשני לא יכול להאיר באופן שלם כשיש אור גדול מדי. לכן צריך להסתיר את האור הגדול, ואז האור הקטן יכול להופיע, וכשהוא כבר מופיע - הוא הופך להיות עזר לאור הגדול. התהליך הזה שקרה לאדם הראשון ולאשתו, מייצג את כל תהליכי האדם שעל פני האדמה. וכך גם בכל פעם שישראל צריכה לעבור תהליך של התקדמות - יש תרדמה.

אנחנו יכולים לראות בדרשות חז"ל על המגילה את השינה שמופיעה כמה פעמים: 'בְּלִילָה הֵהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמְּלָךְ' (אסתר ו, א) - מלכו של עולם (מגילה יא:). 'יִשְׁנוּ עִם אֶחָד' (ג, ח), דרשו חכמים שהגויים אמרו 'אלהיהם של אלו ישן' (אסתר רבה ג, ח). הגויים חושבים שיש זמן שבו ריבונו של עולם ישן ואפשר לפגוע בעם ישראל. השינה הזו היא התרדמה שנופלת, ומאפשרת את תהליך ההתחדשות. המצב של השינה מאפשר להופיע באופן חדש, הופעה של נס בתוך הטבע. אפשר לדמות את זה לתנועת מים שרוצה לפרוץ, והיא לוחצת, ואתה חוסם את המעיין שאמור להתפרץ. אתה עוצר אותו, ובינתיים מבפנים הוא הולך ומתמלא יותר ויותר, וכך כאשר בסוף הוא מתפרץ הוא פורץ לכל הצדדים בכוח רב, חזק יותר מהזרם הרגיל שלו. כל מעצור מביא התפתחות נוספת. אנחנו חושבים שהמעצורים מונעים את ההתקדמות - לא כן הדבר. המעצור גורם בסופו של דבר להתפרצות כפולה. זהו תהליך התרדמה שיוצרת כוחות חדשים שמתפרצים.

עוד אחד מן הדברים שה'שינה' של הגלות הביאה להתפרצותו הוא 'הדור קיבלוה בימי אחשוורוש' (שבת פח.). כך אומרת הגמרא, שבימי אחשוורוש היתה מעין 'קבלת התורה מחדש', מרצונם של ישראל. זה היה חידוש מאוד גדול.

קדושת פורים באמת

המקובלים אומרים שלישועה המיוחדת שהיתה בימי מרדכי ואסתר יש שני צדדים. צד אחד טבעי, וצד אחד רוחני. זה היה נס מיוחד, משום שלא היה נס ממש גלוי אלא איזו התגלגלות מקרים טבעיים כביכול. ובתוך זה אין ספק שיד ה' מכוונת את כל התהליך. הצורה הטבעית הזו היא כל כך מיוחדת, שאנחנו ממש רואים איך הטבע פועל את פעולות ה'. רואים את ריבונו של עולם בתוך הסדר הטבעי, משהו פנימי מאיר בתוך המציאות. מצד אחד המציאות מסתירה את האור הזה, שלא יהיה גלוי, ומצד שני כולם מרגישים איך בתוך הטבע מופיעה מציאות מיוחדת.

חז"ל אומרים לנו שכל המועדים עתידים להתבטל - חוץ מפורים. 'וְיָמֵי הַפְּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יִעָבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרָעָם' (ט, כח). ההארה המיוחדת הפנימית שמופיעה בטבע היא הארה מסוג מיוחד, שאמורה להימשך לעד.

נקודה נוספת שמיוחדת בנס פורים היא שישראל באותו הדור היו במצב מאוד נמוך, ממש בתחתית המדרגה. לכאורה בכלל לא היה מגיע להם הנס הזה. נגזרה עליהם גזירה להשמיד להרוג ולאבד, ומצד המעשים שלהם - היא היתה צודקת. לא היה מקום לשנות את הגזירה הזו. הנס הגדול מאוד הוא שהקב"ה אוהב את ישראל, ולכן גם במצב הכי מקולקל הוא מציל אותם ועושה להם נסים. גודל הנס מתבטא בזה שהוא נעשה אף על פי שלא היו ראויים. נס פורים מבטא את סגולת ישראל, את הצד הפנימי של ישראל, שגם אם בצד החיצוני הם לא ראויים להצלה, הם ראויים לה מצד קדושתם הפנימית. גם מן הבחינה הזו ראוי שהנס הזה לא יתבטל לעולם.

המדרש דורש על אסתר את הפסוק:

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

'חֲכָמוֹת בְּנֵתָה בֵּיתָה... טְבַחָה טְבַחָה מְסַכָּה יֵינָה אֶף עֲרָכָה שְׁלַחְנָה' (משלי ט, א). איזה שם טוב קנתה? שכל המועדים עתידיים להיבטל וימי הפורים אינם בטלים! ר"א אומר: אף יום הכיפורים לא יבטל לעולם, שנאמר (ויקרא טז, לד) 'וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם' (מדרש משלי, ט, ב).

פורים ויום הכיפורים לא עתידיים להתבטל. מה מיוחד בשני החגים הללו. המהר"ל (תפארת ישראל, נג) אומר שהמועדים הללו נמשכים ממדרגה עליונה, ממנה באה לישראל החיות שלמעלה מן הטבע. בפורים נגזרה על ישראל מיתה מצד הטבע, ופתח להם ה' יתברך שער עליון אשר ממנו חזרה להם החיות, זהו שער התחיה, שלעתיד לבוא יחזיר את החיים לעולם אחרי הסתלקות החיים שבעולם הזה. אותו דבר קורה גם ביום הכיפורים. אדם חטא, ומצד הטבע והסדר הפשוט של העולם הוא צריך להיענש על החטא שלו, כי מי שמקלקל את עצמו הוא מקולקל, מי שעשה לעצמו נזקים הוא פגום וניזוק, עד כדי כך שיש חטאים שממש מחייבים מיתה. והנה האדם שב בתשובה, מגיע יום הכיפורים ומכפר על עוונותיו – המוות מסתלק, החיים חוזרים. איך יכול אדם לחזור בתשובה ולסלק כך את הקלקולים. זה שפע שבא ממקור עליון, מרצונו האלוקי של ריבונו של עולם, ממקור שמעל החיים, מאור התחיה שלעתיד לבוא. כיוון שהאור הזה מתאים לאור שלעתיד לבוא, לכן הוא לא ייפסק לעולם גם ביום הכיפורים וגם בפורים.

ונהפוך הוא

דמיון נוסף שיש בין הפורים ויום הכיפורים הוא המהפך. בפורים התהפך הגורל, 'וְנִהְפָּךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הֵמָּה בְּשָׁנָאֵיהֶם' (ט, א). זו מדרגה מיוחדת, שלא רק שהדין הרע מתבטל אלא שהוא מתהפך על הרשע. וזה גם מה שקורה ביום הכיפורים, השעיר לעזאזל רומז לעשיו, והעוונות של ישראל עוברים אליו. אפשר היה למחול לחלוטין על העוונות אבל זה לא מה שקורה. הם עוברים לשעיר. בעצם מתברר ביום הכיפורים שכל החטאים שאדם מישראל עושה - באו מצד עשיו, מהסיטרא אחרא, מכוח זר. החטאים הם לא אנחנו. הטבע של עם ישראל הוא טבע של קדושה וטהרה אלא שבמהלך השנה בא כוח זר מתוכנו והשפיע עלינו. 'לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר' (תהלים פא, י) - זהו היצר הרע, הוא מפתה את האדם

להיכשל. כשהאדם חוזר בתשובה הוא חוזר לעצמו. ביום הכיפורים מתהפך הסדר אל הסדר האמיתי והחשבון בא על מי שגרם את החטא. השעיר לעזאזל הוא הגורם, והוא נושא בעונש. הסיטרא אחרא מקבל את עונשו כי הוא הגורם לחטאי ישראל. זהו צד ראשון במדרגתו של פורים, מדרגה עליונה מאוד, ההצלה האלוקית של נס פורים באה ממקום עליון ביותר, של תחיית המתים, של העתיד לבוא - ולכן הוא לא יישכח.

עד כה ראינו דמיונות בין יום הכיפורים לפורים, אך בתיקוני זוהר כתוב 'כיפורים – כי-פורים'. יום הכיפורים הוא רק כמו פורים. בפורים אנו מגיעים למדרגה הזו ללא עינוי, בעונג ובשמחה. כלומר, לפי דברי הזוהר מדרגת פורים גדולה יותר ממדרגת יום הכיפורים. ויש לבאר שביום הכיפורים המהפך הוא מצומצם יחסית, משום שאחרי הכפרה על החטאים העונש מסתלק ועם ישראל נשאר באותו המקום. אבל בפורים, יכול היה להיות מצב שהחטאים של ישראל יעברו להמן הרשע, וישראל ישובו אל המצב שבו היו לפני הגזירה. כמובן באופן נקי יותר, העונשים מסתלקים והסכנה נעלמה, אבל בסך הכל חוזרים אל המצב הקודם. זה לא היה כך. המהפך של פורים הוא מושלם, ישראל מקבלים את כל הגדולה שהיתה להמן. מקבלים גדולה נוספת, מקבלים את התפקיד הגדול של 'אֶשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הַמָּה בְּשָׁנָאֵיהֶם'.

זו מדרגה של תשובה מאהבה. אדם ששב ביום הכיפורים מאהבה, לא רק שהעבירות שלו נמחקות, אלא הן הופכות לזכויות. יש כאן מהפכה מוחלטת, התהפכות הרע לטוב. בפורים, מתוך הנס הגדול שנעשה לעם ישראל, זכינו למהפך עצום כזה. ההצלה הייתה ממש כמו בקריעת יום סוף, ישראל עמדו בפני כליה, ופתאום המצרים טובעים וישראל ניצלים לגמרי, 'אֶזְרָא יִשִּׁיר מִשָּׁה' (שמות טו, א). גם בפורים ישראל עומדים לפני כליה, וזה מתהפך. השלטון חזר לישראל. ישראל רואים את יד ה' הגדולה הזו, ומתוכה 'הדור קיבלוה בימי אחשוורוש'. לכן השמחה שלנו בפורים היא כל כך גדולה, שמחה מכמה צדדים מיוחדים, שלא קיימים במועדים אחרים.

לא יכרע ולא ישתחוה

פורים הוא גם היארציט של מורנו ורבינו הרב צבי יהודה. אני זוכר את השנה שבה הרב צבי יהודה נפטר. קראנו את המגילה, וכשקראו את הפסוק 'וּמְרַדְּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה' (ג, ב), אמרתי לעצמי שהפסוק הזה הוא ממש תיאור של הרב צבי יהודה, וממש באותה שעה הוא נפטר.

ה'קדושת לוי' מסביר את הפסוק הזה באופן מקורי. כתוב: 'וְכָל עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן כִּי כֵן צָוָה לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמְרַדְּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה'. בדרך כלל אנשים מבינים שהמלך ציווה שכולם ישתחוו להמן, ומרדכי עבר על דבריו. אפשר גם להבין ש'וּמְרַדְּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה' זהו חלק מצו המלך 'כִּי כֵן צָוָה לוֹ הַמֶּלֶךְ'. מרדכי היה שר חשוב, והמלך אמר שהוא לא צריך להשתחוות להמן. אם כן, מה הייתה הבעיה - מרדכי לא רצה שיחשבו שהוא לא משתחוה בגלל דברי המלך, הוא אמר לכולם שאמנם הוא לא צריך להשתחוות, אבל הוא לא משתחוה בגלל שהוא יהודי ואסור ליהודי להשתחוות. הוא פרסם את הדברים הללו: 'אני לא הייתי משתחוה בשום פנים ואופן'. זה מה שהרגיז את המן. בתרגום השני למגילת אסתר כתוב שאסתר שלחה למרדכי שלא יתגרה בהמן, הרי בין כה וכה הוא לא צריך להשתחוות. זו היתה הגבורה של מרדכי לפי ה'קדושת לוי'. הרבי מהוסיאטין בספר 'אהלי יעקב' מביא מכוונות האר"י, שמרדכי מתקן את מעשה יעקב שהשתחוה לעשיו.

יהודי צריך גבורה כדי לעמוד על דרכה של תורה באופן הנכון. קראנו בהפטרה של שבת זכור על חטא שאול שהיה ירא את העם. העם אמר לו לא להרוג את כל הצאן אלא להשאיר את חלקו - והוא ירא מהם. הנביא מתאר את המלחמה של שאול במילים 'וַיָּרֶב בְּנַחַל' (שמואל א, טו, ה), וחכמים דורשים (יומא כב), שהמילים הללו מזכירות את דין עגלה ערופה. שאול היה צדיק מאוד גדול והוא למד קל וחומר: על אדם אחד שלא יודעים מי הרג אותו התורה מצווה לקיים מצוות עגלה ערופה, על אחת כמה וכמה שבין האנשים האלו יש חפים מפשע, למה להרוג אותם, והצאן מה עשוי, הם לא חטאו בכלל. יצאה בת קול ואמרה 'אַל

תְּהִי צְדִיק הַרְבֵּה'. אחר כך, כששאל היכה את נוב עיר הכהנים, יצאה בת קול ואמרה 'אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה' (קהלת ז, טז-יז). לא להגזים.

שאל היה צדיק, אבל זו מין צדקות שלא מתאימה למנהיג. ולכן אומרים לנו חכמים 'שאל באחת - ולא עלתה לו' (יומא שם). הוא טעה טעות אחת שהספיקה כדי להוריד אותו ממלכותו. הוא ירא את העם, ואחר כך כששמואל מוכיח אותו, הוא לא מודה בחטא אלא אומר שהעם לחצו עליו. לא כך עשה דוד שמיד אמר 'חָטָאתִי' (שמואל ב, יב, יג). מנהיג צריך להיות אדם שמקבל אחריות, הוא לא יכול להיות אדם שאחרים מנהיגים אותו. צריך עוצמות, גבורה.

אנחנו הכרנו את מורנו ורבינו הרב צבי יהודה. הוא היה מנהיג. אדם שעומד על דעתו, גם כנגד הזרם, וחינך את כולנו לכיוון הזה. בהלוויה של הרב צבי יהודה, דיבר הרב שלמה גורן שהיה אדם מאוד אמיץ. עד כדי כך היה הרב גורן אמיץ, שמסופר עליו שהוא עשה מבחן לאומץ שלו. חכמים אומרים שאדם שיש לו צלם אלוקים ועושה את הצון ה' – חיות רעות לא פוגעות בו. הרב גורן היה פעם בטיול באפריקה, וכאשר ראה אריה הוא ביקש מהנהג לעצור את המכונית, הוא יצא ונעמד מול האריה. יחד עם הגבורה הפיזית שלו, הוא היה גם גיבור בעמדותיו. ואף על פי כן, כאשר הוא דיבר בהלוויה על הרב צבי יהודה הוא אמר 'פחדנו ממנו'. פחד לעשות דברים שהרב צבי יהודה לא הסכים עליהם.

לבסומי

חכמים אמרו 'מיחייב אינש לבסומי בפוריא' (מגילה ז,): זו מצווה. אבל צריך לקיים אותה בצורה נכונה. ראשית כל, בערב הפורים לא צריך להתבסס עד כדי שכרות, המצווה היא לא בערב אלא רק ביום. לפעמים קורה שאנשים משתכרים בערב, ואחר כך ישנים בבוקר בזמן התפילה וקריאת מגילת אסתר. זה לא הסדר של שמחת פורים. כולנו רוצים לשמוח בשמחת פורים כמו שחכמים התכוונו. וכך קבענו שבישיבה לומדים תורה עד הצהריים, ואחר כך עוברים לקיים את מצוות המשתה והשמחה. לפני כמה שנים התחלנו לתקן זאת, וזה הופך את הפורים להרבה יותר מרומם ואיכותי. אחרי תפילת מנחה בסעודת פורים - יש מקום להתבסס, וגם זה צריך להיות בגבול הנכון. הרי כולכם פחות או יותר לא רגילים

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

להתבסס, לא יודעים מהו השיעור של ההתבסמות. לפעמים מפריזים בזה עד מצב של סכנה. חשוב לדעת שעד שהיין פועל על האדם יכול לקחת ארבעים דקות, ובתוך הזמן הזה האדם לא מרגיש שהוא מבוסס והוא שותה עוד ועוד, ויש בזה סכנה. צריך ללמוד לשתות בשיעור נכון, באופן כזה שהשמחה תהיה גדולה.

וכמובן - המבחן לפורים מוצלח הוא אחרי פורים, שתהיה עליה רוחנית. כמובן יש עליה רוחנית מהחיבור שנוצר בין החברים, והמבחן העיקרי של שמחת פורים הוא של 'הדור קבלוה', ההתחדשות בתורה לאור הניסים שהיו אז. האור של 'הדור קבלוה' חוזר בכל שנה ושנה. ההארה של הדבקות של ישראל בריבוננו של עולם צריכה לבוא לידי ביטוי גם בימים שאחרי השמחה. אם יש אחרי פורים ימים מרוממים של שקידה עד סוף הזמן בתנופה גדולה – זו הצלחה. צריכים להמשיך בתנופה כל כך גדולה, כמו בתחרות ריצה שמי שרץ והגיע לתנופה חזקה מאד, כשהוא מגיע לקו הסיום הוא לא יכול לעצור, כך אם מתרוממים נכון בשמחת הפורים מגיעים לראש חודש ניסן ואי אפשר לעצור, ומשם ממשיכים עד שמגיעה ההתרוממות של ליל הסדר - כך צריך להיות. שנזכה להתקדש בקדושת הפורים, לשמוח בנסים הגדולים ובאהבת ה' אלינו, ומתוך כך לקבל עלינו את התורה בשמחה ובאהבה.

לדף המיוחד לפורים:

[/https://www.ybe.org.il/purim](https://www.ybe.org.il/purim)

או סרקו את הברקוד:

לדף המיוחד לפרשת תצוה:

<https://www.ybe.org.il/tezave>

או סרקו את הברקוד:

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

